

Трансформація традиційних методів навчання української мови

*О.М. Горошкіна,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувачка відділу навчання української
мови та літератури Інституту
педагогіки НАПН України*

У нинішніх соціальних умовах вектор освітнього процесу, що впродовж багатьох років визначав ЗУНівський підхід, докорінно змінився: навчання стає все більше орієнтованим на практику. Відомий афоризм «Ми не для школи, а для життя навчаємось» відображає основні положення компетентнісного підходу. Усім зрозуміло, що для формування компетентних мовців (а саме так у державних документах визначено мету навчання української мови в школі) необхідні інші методики, технології, ключовими елементами яких є методи.

Методи навчання української мови останнім часом зазнають певних змін. Це пояснюємо насамперед збільшенням у їх складі кількості специфічних прийомів, що відповідають сучасним вимогам до результатів навчання, визначених Державним стандартом базової середньої освіти, зокрема висунення гіпотез, пошук інформації, аналіз тексту, трансформування текстової інформації в таблицю, схему, колаж, хмару слів, карту пам'яті, добір аргументів, розрізнення фактів і суджень, визначення актуальності / неактуальності інформації, тлумачення лексичного значення слова в різний спосіб, редагування, обговорення проблеми, написання висновків на основі почутого тощо. Оскільки сьогодні є суспільний запит на формування в учнів умінь працювати з інформацією, логічним є доповнення традиційних методів навчання української мови прийомами, що забезпечують ефективність способів роботи з інформацією, наприклад, прийомами оптимізації сприймання, фіксування, передавання інформації тощо. Для збагачення словникового запасу учнів доцільно використовувати прийоми, спрямовані на тлумачення значень слів, активізацію рідковживаних лексем, закріплення в пам'яті незнайомих слів, зокрема: пряме тлумачення; етимологізація; зіставлення слова з синонімічними; добір синонімів; складання словосполучень, речень; описове пояснення значення (портретування слова); добір ситуацій для використання нового слова тощо.

Практика засвідчує, що сьогодні відбувається трансформація методів навчання, їх осучаснення, оскільки все частіше до складу традиційних методів навчання української мови педагоги включають різноманітні психологічні прийоми (аналіз ситуацій морального вибору, обговорення конфліктів, тренування емпатії, саморозуміння, творчі, ігрові тощо) для створення позитивного емоційного тла уроку, ситуації успіху, забезпечення психологічної підтримки учнів, формування в них стійкої мотивації до засвоєння української мови, інтересу до предмета, розвитку особистісних якостей здобувачів освіти, адже кожен метод навчання виконує пізнавальну, розвивальну, виховну, формувальну, спонукальну, контролювальну функції.

В умовах компетентнісної освітньої парадигми метод навчання може бути і шляхом, і способом засвоєння учнями змісту навчання, важливого для їхнього розвитку соціального, комунікативного досвіду, формування в здобувачів освіти ставлень і цінностей, тобто *інструментом* формування предметної і ключових компетентностей учнів.